Kinder rechten commissariaat
Geeft kinderen een stem

Persbericht

19 november 2026

Wat een kind nodig heeft, moet primeren op voorwaarden, regels en criteria

Aan de vooravond van Internationale Kinderrechtendag stelt het Vlaams Kinderrechtencommissariaat zijn nieuwste jaarrapport voor: *Buiten de norm gerekend.*

'Kinderrechten mogen niet afhangen van leeftijd, woonplaats, diagnose of statuut. Wat een kind nodig heeft, moet altijd het vertrekpunt zijn', zegt kinderrechtencommissaris Caroline Vrijens.

Haar jaarrapport bundelt de 1.623 meldingen die het Kinderrechtencommissariaat het voorbije jaar kreeg, 16,5% meer dan vorig jaar. Het toont hoe **voorwaarden, regels en criteria de toegang bemoeilijken** tot onderwijs, jeugdhulp, gehandicaptenzorg, geestelijke gezondheidszorg, sociale steun en huisvesting.

Drie situaties waarin kinderen en jongeren vastlopen komen naar voren:

- **Te jong of te complex: als toelatingsvoorwaarden passende ondersteuning in de weg staan**
  Een kind heeft dringend gespecialiseerde hulp nodig, maar het is te jong voor het ene aanbod en de problemen zijn te complex voor het andere. Daardoor dreigen net kinderen en jongeren met de grootste ondersteuningsnoden nergens terecht te kunnen.
- **Geen school of stabiele verblijfplaats: als voorwaarden tussen sectoren elkaar blokkeren**
  Een jongere krijgt geen psychiatrische hulp omdat er eerst een stabiele verblijfplaats of een netwerk met genoeg draagkracht moet zijn. Een andere verliest zijn schoolplek en daarmee ook zijn toegang tot andere ondersteuning. Kinderen en jongeren raken daardoor gevangen in een vicieuze cirkel van voorwaarden tussen sectoren.
- **Postcodeongelijkheid: als woonplaats de toegang tot ondersteuning bepaalt**
  Een jongere kan geholpen worden, maar woont net buiten de bevoegde regio. Gezinnen krijgen soms pas een noodwoning als ze daadwerkelijk dakloos dreigen te worden omdat ze aan de voorwaarde 'urgent' moeten voldoen Een alleenstaande ouder ziet haar leefloon verlagen omdat ze niet aan bepaalde voorwaarden voldoet. Ook het aanbod aan sociale woningen en woonbegeleiding voor jongeren verschilt per gemeente.

Regels en voorwaarden zorgen voor duidelijkheid, rechtszekerheid en gelijke behandeling. Maar als voorwaarden zich opstapelen of er te weinig passend aanbod is, kunnen ze een hindernis worden. Vooral **kinderen met complexe ondersteuningsnoden** en **kinderen in kwetsbare situaties** dreigen daardoor niet de steun te krijgen die ze nodig hebben en waar ze recht op hebben.

> 'De meldingen tonen hoe problemen op verschillende levensdomeinen elkaar versterken. Kinderen en jongeren die op meerdere vlakken ondersteuning nodig hebben, lopen vast op voorwaarden en grenzen tussen sectoren. Net voor hen moeten we alles uit de kast halen. Kinderrechten mogen nooit voorwaardelijk worden.'
> Caroline Vrijens, Vlaams kinderrechtencommissaris

Ook professionals lopen vast op voorwaarden, tekorten en grenzen tussen sectoren. Lange wachtlijsten, personeelstekorten en te weinig passend aanbod zetten hen onder druk. Om hun eigen werking te beschermen, houden voorzieningen soms strikt vast aan hun toelatingsvoorwaarden en de grenzen van hun aanbod. De regels, voorwaarden en controles beperken soms de ruimte om rekening te houden met de specifieke situatie van kinderen en gezinnen. Veel professionals zoeken naar oplossingen, maar samenwerking over sectorgrenzen heen is niet vanzelfsprekend. Zelfs als verschillende diensten betrokken zijn, komt de nodige ondersteuning niet altijd tot stand.

Samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid over sector- en regiogrenzen heen zijn essentieel. Maar samenwerking alleen volstaat niet. Voorzieningen moeten bereid zijn om over de grenzen van hun eigen aanbod heen te kijken en samen verantwoordelijkheid op te nemen. Voor kinderen, jongeren en gezinnen moet duidelijk zijn wie hun vaste aanspreekpersoon blijft en wie de verdere begeleiding opneemt. **Tegelijk zijn genoeg passend aanbod,**

genoeg medewerkers en ruimte voor maatwerk nodig. Dat vraagt beleidskeuzes op alle terreinen en niveaus die rekening houden met de gevolgen voor kinderen en jongeren.

Te complex of zonder juiste diagnose: als toelatingsvoorwaarden passende hulp en ondersteuning in de weg staan

Vooral kinderen en jongeren met een combinatie van complexe problemen passen niet altijd in de voorwaarden of mogelijkheden van diensten, voorzieningen en scholen. Denk aan ernstige psychische problemen, gedragsproblemen waaronder soms agressief gedrag, zelfverwonding of een verstandelijke beperking. Die kinderen en jongeren worden soms geweigerd omdat hun ondersteuningsnoden te zwaar zijn. Zo dreigen net jongeren met complexe en dringende ondersteuningsnoden nergens terecht te kunnen.

> **Senne: te jong voor de ene hulp, te complex voor de andere**
> Senne is 7 jaar en kampt met trauma- en hechtingsproblemen. Hij stelt soms agressief gedrag. Na een opname in de kinderpsychiatrie en een verblijf in de crisisopvang is duidelijk wat hij nodig heeft: een kleine leefgroep, veel structuur en intensieve individuele begeleiding. Toch vindt hij nergens een plek. Voor sommige voorzieningen zijn zijn gedragsproblemen te zwaar, andere kunnen de nodige begeleiding niet bieden. Voor gespecialiseerde GES+-ondersteuning is hij dan weer te jong.
>
> Sommige voorzieningen willen Senne niet opnemen omdat hij niet naar school gaat. Maar zonder de juiste hulp lukt het hem niet om opnieuw naar school te gaan. Pas na verschillende overlegmomenten en escalatiebesprekingen komt er een oplossing: Senne kan terecht in een leefgroep, met extra ondersteuning. Voor hem en zijn gezin is dat een enorme opluchting. Maar niet elk kind met zo complexe noden vindt uiteindelijk een passende plek.
>
> **Emma: van crisisplaats naar crisisplaats**
> Emma is 15 jaar en haar laatste halfjaar is er een van opeenvolgende crisisopnames. Voorzieningen vinden haar ondersteuningsnoden te zwaar. Doordat een vaste plek uitblijft, escaleert haar situatie, waardoor voorzieningen nog meer twijfelen of ze haar kunnen opnemen. Ondanks intensief overleg en de hoogste prioriteit blijft een duurzame oplossing uit.

Kinderen en jongeren die psychische hulp nodig hebben, botsen niet alleen op lange wachtlijsten, maar ook op toelatingscriteria. Gebrek aan motivatie, verslaving, ernstige eetstoornis, zelfbeschadiging, acute suïcidaliteit, agressie of een verstandelijke beperking bemoeilijken soms een opname in de kinder- en jeugdpsychiatrie. Ook dat er geen vervolghulp of geen ondersteunend netwerk is, kan een opname in de weg staan.

> **Simon: geen stabiele verblijfplaats, geen hulp**
> Simon is 16 jaar en heeft een geschiedenis van ernstige fysieke en emotionele verwaarlozing. Hij vraagt verschillende keren psychiatrische hulp. Ondanks alle aanmeldingen bij gespecialiseerde diensten krijgt hij geen passend aanbod. Een opname in een psychiatrische voorziening wordt geweigerd omdat er geen familie of netwerk is met genoeg draagkracht.
>
> Voor ambulante begeleiding is zijn problematiek te complex. Dagelijkse aanmeldingen voor residentiële opvang leveren geen plaats op. De huidige begeleiding is te weinig afgestemd op zijn noden. De consulent van de jeugdrechtbank maakt zich grote zorgen over zijn psychisch welzijn, zijn instabiele verblijfssituatie en het risico op dakloosheid. Simon is bovendien vader van een peuter.
>
> Na een hele tijd en dankzij intensieve samenwerking tussen verschillende diensten wordt een residentiële plaats gevonden in een voorziening voor kamertraining. Daar starten ze verdere ondersteuning op, waaronder psychiatrische hulp. Toch blijft de situatie zorgwekkend. Simon liep onlangs meer dan twee weken weg en belandde na een aanmelding op spoed in crisisopname. Een gedwongen opname dreigt als zijn psychische toestand verder verslechtert.

Ook in het onderwijs kunnen diagnostische voorwaarden de toegang bemoeilijken.

> **Geen toegang tot buitengewoon onderwijs type 9 zonder juiste diagnose**
> Een meisje dat volgend jaar naar het secundair onderwijs gaat, heeft ondersteuning nodig in het buitengewoon onderwijs type 9. Na een multidisciplinair onderzoek in een privépraktijk kreeg ze de diagnose dysfasie en autisme. Maar omdat daar geen kinderpsychiater bij betrokken was, volstaat die diagnose niet om toegang te krijgen tot type 9.
>
> Het meisje is ook aangemeld bij een centrum voor geestelijke gezondheidszorg, maar daar is geen kinderpsychiater beschikbaar. Door lange wachtlijsten en aanmeldingsstops bij gespecialiseerde diagnosecentra is het moeilijk om op tijd een nieuwe diagnose te krijgen. Een onderzoek in een privépraktijk is voor het gezin financieel moeilijk haalbaar. Volgens de medewerker van het CLB dekt de terugbetaling van 350 euro amper een vierde van de kostprijs.

Geen school of stabiele verblijfplaats: als voorwaarden tussen sectoren elkaar in de weg zitten

Soms is de ene vorm van ondersteuning een voorwaarde om toegang te krijgen tot de andere. Kinderen en jongeren lopen daardoor soms vast tussen verschillende sectoren die elk hun eigen voorwaarden stellen. Kinderen en jongeren belanden daardoor soms in een vicieuze cirkel.

Dat gebeurt soms tussen jeugdhulp en kinderpsychiatrie. Soms willen jeugdhulpvoorzieningen jongeren pas opnemen als kinderpsychiatrie ondersteunt, terwijl de kinderpsychiatrie net een stabiele verblijfplaats vraagt en genoeg draagkracht in het netwerk van de jongere.

Ook onderwijs en ondersteuning voor jongeren met een beperking zijn soms aan elkaar gekoppeld. Als jongeren hun schoolplek verliezen, kan hun dagbesteding wegvallen, waardoor andere hulp moeilijker bereikbaar wordt. Omgekeerd kan het voor een school moeilijk worden om een kind of jongere met gedragsproblemen op school te houden als de nodige hulp en ondersteuning uitblijven.

> **Drie jongeren: geen school dus geen dagbesteding, dan ook geen toegang tot MFC?**
> Een ondersteuner van een thuisbegeleidingsdienst trekt aan de alarmbel voor drie jongeren van 14 en 15 jaar met een beperking. Ze zijn alle drie definitief uitgesloten op school door probleemgedrag. Het CLB vindt in de provincie geen enkele school voor hun type onderwijs die ze wil inschrijven of die nog een vrije plaats heeft. Hun dagbesteding valt weg waardoor de deuren bij sommige multifunctionele centra dichtslaan. Een opname in een psychiatrisch aanbod om aan hun welzijn te werken mislukt. Ze worden overal geweigerd omdat hun profiel ‘te complex’ is.
>
> De ondersteuner signaleert dat de jeugdhulp, het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap en het onderwijs kampen met zo lange wachtlijsten dat er een nefaste selectie naar de meest ‘haalbare’ cliënt ontstaat. De meest kwetsbare jongeren vallen overal uit de boot. Zij krijgen ondanks de betrokkenheid van het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg en de jeugdrechtbank geen residentieel aanbod en glijden verder af richting criminaliteit.

> **Meer intersectorale samenwerking is cruciaal**
> Een teamcoach die werkt met jongeren in dak- of thuisloosheid signaleert: ‘Alles is versnipperd in de zorg. Ik geef een voorbeeld uit de praktijk. We starten de begeleiding van een jongere op en stellen vast dat er een verslavingsproblematiek is. Als we aankloppen bij de verslavingszorg, krijgen we te horen: “Die jongere heeft geen dak boven zijn hoofd. We kunnen niet starten met therapie zolang er geen vast adres is.” We stellen dan een partnerschap voor: wij zetten de zoektocht naar een woning verder, ook tijdens de opname. Maar tijdens de ontwenning blijkt dat de jongere ook psychische problemen heeft en agressief gedrag vertoont. De opname wordt stopgezet. Eerst moet er een opname in de psychiatrie komen. Als de jongere daar uiteindelijk terechtkan, los van de lange wachtlijsten, blijkt dat hij *te beperkt* is. Hij wordt doorverwezen naar de VAPH-sector. Ook daar krijgen we te horen dat ze hem door zijn verslaving en psychische kwetsbaarheid niet kunnen helpen.

> Uit het onderzoek van Back On Track blijkt hoe belangrijk meer intersectorale samenwerking is. Als je elke keer bij een andere sector moet aankloppen, bots je elke keer opnieuw op criteria waardoor een jongere er niet terechtkan. Maar als je de hulp anders organiseert en de expertise uit verschillende sectoren samenbrengt in je eigen werking, kun je veel sneller schakelen. Zo kun je jongeren duurzamer ondersteunen en ze in hun hele traject begeleiden.'

Postcodeongelijkheid: woonplaats bepaalt mee welke hulp een kind krijgt

Dezelfde signalen krijgen we over lokaal woonbeleid. In elke gemeente gelden er andere voorwaarden voor noodwoningen, sociale woningen of opvang voor dak- en thuisloze gezinnen. Ook welke begeleiding gezinnen en jongeren krijgen, verschilt van gemeente tot gemeente. Daardoor hangt de toegang tot een stabiele woning mee af van waar een kind woont.

Bij de toewijzing van sociale woningen krijgen mensen met een lokale binding voorrang. Gezinnen die noodgedwongen verhuizen, voldoen dan niet meer aan die voorwaarde. Er zijn voorrangsregels voor gezinnen met een grote woonnood, maar door het tekort aan sociale woningen blijft de toegang moeilijk.

Er zijn te weinig noodwoningen en sommige gemeenten grijpen pas in als een gezin daadwerkelijk dakloos is of dreigt te worden. Daarnaast verschilt het aanbod aan projecten en initiatieven die gezinnen en jongeren begeleiden om een duurzame woonoplossing te vinden. Jongeren staan op wachtlijsten voor begeleide vormen van wonen.

> **Gezin met vier kinderen: geen noodwoning want 'nog niet dakloos'**
> Een gezin met vier kinderen en een zwangere moeder zoekt al zeven maanden naar een woning. Er is wel een noodwoning beschikbaar, maar toch weigert het OCMW eerst opvang omdat het gezin nog niet dakloos is. Een oplossing kwam er pas 's avonds laat op de dag waarop het gezin het huurhuis zou moeten verlaten. Ze voldeden aan de voorwaarde van 'acute huisvestingsproblemen'. Toen werd beslist dat ze dan toch voor drie maanden terechtkunnen in een noodwoning.

Vroegtijdige woonbegeleiding kan voorkomen dat gezinnen hun woning verliezen. Door sneller samen te werken, kunnen OCMW's, woonmaatschappijen en hulpverleners ingrijpen voordat huisvestingsproblemen escaleren. Dat is belangrijk, zeker nu er te weinig noodwoningen zijn en gezinnen moeilijk kunnen doorstromen naar een duurzame woonoplossing.

Ook over het leefloon kregen we meldingen. Gezinnen zagen hun leefloon verlagen omdat ze volgens het OCMW niet langer voldeden aan bepaalde voorwaarden of omdat bewijsstukken niet duidelijk genoeg waren. Ze ervaren dat ze niet altijd genoeg informatie krijgen en dat er te weinig ruimte is voor overleg of om onduidelijkheden uit te klaren. Voor veel kwetsbare gezinnen is het OCMW het laatste sociale vangnet. Als die steun wegvalt, komt hun bestaanszekerheid onder druk te staan. De gevolgen raken ook de kinderen rechtstreeks.

Lokale besturen en OCMW's hebben ruimte nodig om rekening te houden met de situatie van gezinnen. Maar verschillen in voorwaarden en toepassing mogen er niet toe leiden dat kinderen afhankelijk van hun woonplaats minder bescherming krijgen.

> **Leefloon verlaagt omdat zoon logeert bij oma**
> Een alleenstaande moeder heeft een zoon van 16 die vaak blijft overnachten bij zijn grootmoeder omdat het daar veel rustiger is. Moeder woont in een erg gehorig appartement. De zoon is gedomicilieerd bij zijn moeder. Die draagt de zorg en de kosten, ook als hij bij oma logeert. Het OCMW stelt in december plots dat moeder daardoor niet langer alleenstaand is met een kind ten laste, maar alleenstaand tout court. Haar leefloon wordt verlaagd. Dat heeft voor het gezin ernstige gevolgen.
>
> Moeder vroeg onze dienst in maart om hulp. We adviseerden haar om een gesprek te vragen met de voorzitter van het Bijzonder Comité voor de Sociale Dienst. In dat gesprek legde ze al de bewijzen voor dat zij wel degelijk de kosten blijft dragen voor haar zoon, ook als hij bij zijn oma logeert. Ze toonde aan dat de beslissing genomen werd op basis van onvolledige en onjuiste informatie. Ze kreeg het advies om een nieuwe aanvraag in te dienen bij de maatschappelijk assistent op basis van gewijzigde omstandigheden. Ze volgde dat advies, ook al was er geen reële

> wijziging in haar gezinssituatie. Vanaf mei kreeg ze opnieuw een leefloon als alleenstaande met kind ten laste. Het leefloon werd niet met terugwerkende kracht geregulariseerd voor de periode december-april.

Ook in de jeugdhulp kunnen regiogrenzen nodige zorg blokkeren, zelfs als er in een naburige regio een geschikte plaats is.

> **Maria: twaalf kilometer te ver voor psychiatrische hulp**
> Maria is 14 jaar en heeft ernstige psychische problemen, vermoedelijk een verstandelijke beperking en een erkenning als slachtoffer van mensenhandel. Ze zit al jarenlang in het crisiscircuit. Volgens de hulpverlening heeft Maria lange psychiatrische en verpleegkundige ondersteuning nodig, maar ze vindt geen passend aanbod. Er is een plaats in een gespecialiseerde psychiatrische voorziening, maar die ligt buiten het bevoegde arrondissement. Daardoor gaat een concrete behandelingsmogelijkheid verloren.

Wat het Kinderrechtencommissariaat vraagt?

Doorbreek de schotten tussen sectoren die hulp en ondersteuning aan kinderen en jongeren aanbieden. En versterk de samenwerking over sector- en regiogrenzen heen en tussen de verschillende beleidsniveaus. Maak het voor voorzieningen mogelijk om expertise uit andere sectoren structureel bij hun eigen werking te betrekken. Zo kunnen professionals sneller samen oplossingen zoeken en kinderen en jongeren ondersteunen zonder ze telkens te moeten doorverwijzen naar een andere dienst. Maak duidelijke afspraken over wie het vaste aanspreekpunt is, wie de regie opneemt en wie verantwoordelijk blijft voor verdere begeleiding.

Investeer maximaal als overheid in kinderen en jongeren, vooral in onderwijs, jeugdhulp en geestelijke gezondheidszorg. Zorg voor genoeg passend aanbod, genoeg medewerkers en ruimte voor maatwerk. Zorg voor registratie en systematische, periodieke opvolging van de wachttijden in alle sectoren om beter zicht te krijgen op de noden en de toegang tot ondersteuning. Zorg voor genoeg overbruggingshulp voor kinderen en jongeren die op hulp wachten.

Voorzie in een welzijnsprofessional op elke school en versterk de inzet van brugfiguren vanuit het lokaal sociaal beleid om de brug te slaan naar de hulpverlening.

Versterk de kennis en het bewustzijn over de impact van sociaal beleid op kinderen en jongeren en hun rechten. Investeer in expertise en kennisdeling op federaal niveau maar ook bij de lokale besturen over het belang van de toegang tot hulp- en dienstverlening en sociale rechten voor kinderen en jongeren. Volg vanuit Vlaanderen het lokale beleid op en versterk de preventie en de begeleiding van gezinnen in kwetsbare situaties, in het bijzonder bij armoede en daklоosheid.

Pas de kindtoets toe op elk beleidsniveau, Vlaams, federaal en lokaal. Onderzoek niet alleen de gevolgen van afzonderlijke maatregelen voor kinderen en jongeren, maar ook de impact van verschillende voorwaarden samen over beleidsniveaus heen en op lange termijn. Voorkom dat regels die hulp en ondersteuning moeten organiseren, de toegang tot die hulp onbedoeld bemoeilijken.

Wat een kind nodig heeft, moet altijd het vertrekpunt blijven. Kinderen en jongeren hebben vandaag rechten en noden. Wat ze vandaag moeten missen, kan ook hun ontwikkeling en toekomst blijvend beïnvloeden.

Einde bericht

Interview met de kinderrechtencommissaris?
Contacteer Hilde Cnudde
hilde.cnudde@vlaamsparlement.be
Mobiel: 0473 980 407

Het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat staat vanaf 19 november 2026 online op www.kinderrechten.be

Opkomen voor kinderrechten
Het Kinderrechtencommissariaat ziet toe op de naleving van kinderrechten in Vlaanderen. Dat doen we door te luisteren naar kinderen, jongeren, ouders en professionals. We onderzoeken onafhankelijk hun klachten over mogelijke schendingen van kinderrechten. We bemiddelen en geven individueel advies. Voor het Vlaams Parlement en andere beleidsmakers formuleren we concrete beleidsadviezen. Zo willen we de stem van kinderen en jongeren maximaal laten weerklinken. Het Kinderrechtencommissariaat is een onafhankelijke instantie, opgericht door het Vlaams Parlement.

www.kinderrechten.be
#JvKRC26